

«Я вас вибрав...» (Ів. 15, 16):

Послання

**Архиєрейського Синоду Єпископів
Української Греко-Католицької Церкви в Україні
до священнослужителів, які здійснюють своє служіння
у військовому капеланстві**

*Не ви Мене вибрали, а Я вас вибрав і призначив,
щоб ви йшли і плід принесли,
та щоб тривав ваш плід,
а й щоб усе, про що б ви тільки попросили в Отця в Моє ім'я, дав вам.
Ось, що вам заповідаю:
щоб ви любили один одного! (Ів. 15, 16–17).*

Всесвітліші та всечасніші отці!

Беручи до уваги обставини нашого часу та умови розвитку інституту військового капеланства в Силах безпеки та оборони України, члени Архиєрейського Синоду УГКЦ вирішили звернутися до своїх братів у священничому служінні, які, розпізнаючи власне покликання, ласкаво погодилися послужити українським воїнам благодаттю, уділеною їм Святим Духом у Таїнстві Священства. Метою цього звернення, окрім слів щирої подяки та підтримки, є окреслити богословський і духовний вимір служіння військового капелана. Подібно до самого Спасителя, який у власній особі одвічного Божого Слова поєднав Божественну та людську природи в єдиній волі та дії, місія військового капелана, довірена йому Церквою Христовою, формує нову тотожність військового священника, у якій нероздільно об'єднані священнослужитель-душпастир і військовослужбовець офіцер. Разом із цілою своєю Церквою, зміцнений молитвою та озброєний вірою, надією і любов'ю, військовий капелан стоїть поруч із українським воїном на захисті миру, правди та добра. Сподіваємося, що викладені в цьому зверненні думки та побажання отців Синоду закладуть міцну основу для плідного служіння прийдешніх поколінь військових душпастирів нашої Церкви.

Вступ

Дорогі та возлюблені співбраття у Христовому священстві військові капелани Української Греко-Католицької Церкви!

1. У час буремних викликів і смертельної загрози, що постали перед українським народом і нашою державою, ми, єпископи нашої Церкви в Україні, бажаємо

звернутися до вас зі словами короткої пригадки над місією, до якої сьогодні вас кличе Господь. Понад усе висловлюємо вам слова щирої вдячності за вашу відвагу та вірність у служінні народові Божому, який, глибоко зраний, але не скорений, обстоює своє Богом дане право на життя та вільний розвиток. Не перестаємо згадувати вас у наших молитвах і щиросердечно заохочуємо тривати в служінні, яке сьогодні зцілює незліченні рани жорстокої війни, та бути справжніми свідками живої надії.

2. Напередодні своїх спасених страстей і звиязного на третій день воскресіння з мертвих, за мить до глибоких душевних борінь у нічному морозі Гетсиманії, Господь збирає своїх найближчих учнів за ламанням хліба та навколо спільної чаші, встановлюючи Таїнство Євхаристії та довіряючи їм його звершення. Разом із тим востаннє перед своєю борнею з потугами смерті та остаточною над нею перемогою окреслює основи тієї місії, що стане визначальною для їхньої нової ідентичності – апостолів Христових, Його вірних учнів і послідовників, проповідників Євангелія Божого, живих свідків надії, «яка не засоромить», бо проростає з любові Божої, влітої в людські серця Святим Духом (пор. Рим. 5, 5).
3. Позаду залишалося багато пройдених разом шляхів, години мандрівок бурхливими водами Генізаретського озера в одному човні, спільно розділені хліб і рибини, і понад головами ясніло те саме небо, до якого разом зводили очі й серця в молитві до Небесного Отця. Життя з Господом упродовж років Його публічної діяльності, можливість *бути поруч* стали для них досвідом глибокої особистої переміни, власно досвідченого преображення, у світлі якого остаточно сформувалася нова особистість, здатна тепер впевнено нести слова життя вічного «по всій землі», аж «на край світу» (пор. Пс. 18, 5). Кожен із них чув голос, яким Ісус кликав його на ім'я, щоб розділити з Ним Його служіння, бути учасником Його життя та Його місії. Кожен із них був поруч із Господом, щоб тепер, у власному служінні Церкві Божій, усі, кому він служитиме, могли в його присутності також відчутися, що Христос є поруч із ними, навіть у найбільшій скруті. У цих двох словах – *бути поруч* – сама суть місії військового душпастиря!

Не ви мене вибрали...

4. Дорогі наші військові капелани, хочемо нагадати, що ваше покликання до душпастирського служіння українському воїнові розпочинається саме звідсіля, з особистого досвіду перебування в присутності Спасителя. Тож «бути поруч» є не лише словами, що передають головне завдання в служінні військового капелана, а й відповідною точкою, з якої розпочинається його місія. Вашого служіння не можна трактувати як звичного розрахунку людської логіки, бо воно є для священника продовженням його покликання і впливає з усвідомлення того, що це Бог кличе, що це людина потребує, а ваша свобода щиро на цей заклик відповідає.
5. Покликання військового душпастиря розпочинається з глибокого внутрішнього усвідомлення Божого запрошення до особливого служіння в Церкві Христовій,

присутній також і серед чоловіків і жінок, що взяли на себе відповідальність за захист життя, миру та справедливості в людському суспільстві. Для здійснення вашої капеланської місії ви отримуєте мандат передусім від Бога, який «так сильно поллюбив світ, що й Сина свого єдинородного дав, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, а мав життя вічне» (Ів. 3, 16). Саме Він порухами Святого Духа в глибинах людського серця дозволяє вам розпізнати Його запрошення, почути Його поклик. Місія військового капелана не може і ніколи не буде лише вашим особистим раціональним розрахунком чи інституційною функцією, визначеною компетентними органами державної влади. Вона бере свій початок у душі священнослужителя, у тих глибинах людської особистості, куди сягає лише голос її Творця. Місія військового капелана – Божа, і Бог довірив її вам.

... а Я вас вибрав і призначив...

6. Формування ідентичності військового капелана розпочинається саме з усвідомлення Божого покликання, *покликання у покликанні*. Священнослужитель, який уже колись сказав Богові «так», приймаючи на себе обов'язки та відповідальність священничого сану, знову чує відлуння Божої благодаті, що спонукає його поглибити власні стосунки з Господом, прямуючи за Ним у військовий підрозділ, в окопи та в шпиталі, на полігони та в навчальні центри і заклади, скрізь, де формується, служить і проходить реабілітацію український воїн. Таке завдання вимагає від капелана спроможності *втїлитися* в нові реалії, стати частиною військової культури, завжди, однак, залишаючись учасником Христового священства, діючи в Його імені: «У Святому Таїнстві Рукоположення священнослужителі отримують благодать Святого Духа для здійснення Христового священства у звершенні Святих Таїнств і пастирському служінні» («Христос – наша Пасха», 488). Та сама благодать супроводжує Христового священника в його душпастирському служінні захисникам і захисницям України.
7. Рішення стати до лав військових душпастирів не може бути продиктоване корисливими мотивами чи бути результатом суто прагматичних розрахунків, а вимагає свідомої та добровільної відповіді людини на поклик, що лунає з-поза меж звичних людських міркувань словами, які кличуть, а значить – запрошують. Ісус запрошує своїх учнів, «щоб були при ньому та щоб посылати їх із проповіддю» (Мр. 3, 14). Священнича формація та відповідна духовна дисципліна, молитва та досвід пастирського служіння стають невичерпним життєдайним джерелом, із якого Христовий священник черпає снагу прямувати далі за своїм Господом, хоч би куди той його покликав.
8. Христове покликання – це завжди запрошення сісти до спільного човна, мандрувати із Господом крізь сутінки невизначеності, долаючи особистий неспокій і тривогу, прямуючи всупереч загрозам стихії, та, водночас, споглядаючи очима власного серця Ісуса, що, попри все, залишається поруч, у тому самому човні. Даючи згоду на Боже запрошення до служіння духовним потребам

військовослужбовців, душпастир отримує мандат від проводу своєї Церкви, благословення діяти у військових структурах відповідно до її багатой духовної, богословської, літургійної та канонічної спадщини. Саме для того щоб здолати численні виклики, які неминуче постають у цьому особливому служінні, як за обставин воєнного стану, так і в мирному повсякденні, священнослужитель має пам'ятати про Боже походження свого покликання та відчувати близьку присутність своєї Церкви в призначенні до цієї відповідальної місії. За цих умов, віримо, здолати внутрішні та зовнішні труднощі військової служби стане значно легше, а плід особистих зусиль і жертв стане досконалішим. Коли кличе Бог, навіть клекіт зброї не здатний загасити Його голосу.

9. Зважаючи на потреби теперішнього часу й на можливі виклики в майбутньому, запрошуємо наше духовенство до уважного розпізнавання покликань до військового капеланства серед своїх співбратів у священстві. Особливу увагу варто звернути на семінарійну формацію, щоб нікому із семінаристів не забракло ані свободи для глибшого розпізнавання свого покликання, ані відповідної інформації, як у належний спосіб можна було б його здійснювати. Уважаємо за доцільне підготувати окремий курс для семінаристів, у якому б розкривалися етичні, моральні, духовні та пасторальні питання проблематики війни та зцілення завданих нею ран. Кожне покликання – Божий дар для Його Церкви, тому ми маємо ставитися до нього з належною увагою та пошаною. Департаменту військового капеланства Патріаршої курії доручаємо розробити план ефективного *рекрутингу* духовенства для розпізнавання покликання до здійснення служіння в царині душпастирської опіки військовослужбовців на посадах військових капеланів.

... щоб ви йшли і плід принесли...

10. Господь, добрий пастир, нагадує своїм учням мету власної місії словами: «Я прийшов, щоб [ви] мали життя – щоб достоту мали. Я – добрий пастир. Добрий пастир життя своє за овець покладе» (Ів. 10, 10–11). Отож завдання доброго пастиря – дарувати життя, розділити власне життя з тими, кому служиш. Для цього Син Божий сам стає історією спасіння, приймає людську природу, стає одним із нас: «... Слово стало тілом, і оселилося між нами» (Ів. 1, 13), і, «подобою явившись як людина, він понизив себе, ставши слухняним аж до смерти, – смерти ж хресної» (Флп. 2, 7–8). Вирушити слідами Спасителя з довіреною вам місією вимагає від вас також здатності стати частиною військової культури, *втїлитися* у вимогливе середовище постійних вишколів, дисципліни, а під час бойових дій і жертвовної готовності завжди залишатися поруч зі своїми побратимами та посестрами, щоб їм ніколи не забракло надії. Слуга Божий Любомир Гузар, звертаючись свого часу до військових капеланів, повчав їх: «Старайтеся глибинно пізнати потреби тих людей, для яких працюєте. Старайтеся підійти до своєї праці в дуже професійний спосіб, щоб насправду могли увійти до душі, до серця людини, якій маєте допомогти».

Військовий капелан у війську не гість, суть його присутності там розкривається в його священничому служінні. Саме в ньому Божа благодать приносить щедрі плоди. У воплоченні Божого Сина наші рани стають Його ранами; у Його воскресінні з мертвих ми отримуємо надію на остаточне зцілення всіх наших зранень.

11. Кожному з апостолів, що пішли за Христовим покликом, довелося покинути домівку, родину, звичну працю, безпечне середовище, власний соціальний статус і певні статки й зрештою рушити до невідомих країв. Дорогі наші капелани, отримавши від своєї Церкви мандат на служіння в лавах Сил оборони України, ви, як ревні Христові душпастирі, маєте також покинути на період військової служби рідні єпархії, товариство співбратів у священстві, ваші парафіяльні громади, менше часу проводити в родинному колі й вирушати у світ, по-особливому зраний війною. Те, що ви змушені на якийсь час залишити, стає джерелом особливих здобутків: у такий спосіб ви солідаризуєтеся з тими, кому служите. У цьому вимірі війни виклики, які постають перед людиною зі зброєю в руках, не оминають і людини, що тримає у своїх руках хрест. Ваша беззбройна присутність поміж українськими воїнами відкриває багатьом із них глибше розуміння самої суті їхньої боротьби – боротьби спільної – за мирне небо над українським ланом.
12. *Бути поруч* на війні – досвід болючий. Він змушує вас відчувати рани інших, наче власні. Ви добре знаєте, як вас сьогодні чекають у ваших підрозділах ті, кому власним життям доводиться боронити життя цілого народу. Вам часто доводиться дивитися в очі матерів, які втратили на полі бою своїх синів і доньок, дружин, які залишилися сам на сам із власним горем, утративши своїх чоловіків. Ви знаєте, як потребують надії ті, чиї рідні сьогодні в полоні чи зникли безвісти. Біль, що переживають ваші побратими і посестри, може довго ятритися живими ранами в глибинах душі. Споглядаючи їх очима віри, ви можете допомогти й іншим сягнути джерел життя в досвіді смерті. Потішаючи своїх апостолів, Христос дарує їм можливість заглянути в таїнство болю поглядом надії: «Журба жінці, коли вона народжує, бо година її вибила. А вродить дитячко – з радощів, що людина на світ народилася, вже й пам'яті про болі нема!» (Ів. 16, 21). Ваша співчутлива присутність під хрестом жертвовного людського страждання не може втрачати з поля зору народження нового життя в розбитому тілі того, хто жертвує власним життям, і в душах тих, хто завдяки цьому жертвовному дару продовжує жити.
13. Дорогі отці капелани, ми хочемо, щоб ви знали, наскільки міцною є наша підтримка вашого служіння українському війську в цей час кровопролитної війни. Впевнено залишайтеся відданими в служінні тим, хто сьогодні так сильно потребує Бога. Ваша смиренна присутність може стати для них найбільш промовистим свідченням Його люблячої турботи. Підбадьорюйте й утішайте, слухайте і моліться, діліться власним життям, щоб підсилювати в житті інших. Будьте вірним і щирим знаряддям зцілення глибоких ран кровопролитної війни. У своєму ж служінні намагайтеся не піддаватися жодним ідеологіям і небезпеці безплідного

популізму, завжди пам'ятаючи про те, хто вас покликав і до якої надії, ніколи не забуваючи «якого ви духу» (Лк. 9, 55). Допомагайте нашим воїнам з честю та гідністю виконувати їхній обов'язок. У всіх ваших душпастирських турботах і батьківській опіці про власну паству понад усе шукайте шляхів, як стати вірним знаряддям Христової благодаті, знаком милосердної Божої присутності.

14. Місія військового капелана вимагає відважного та щирого серця і творчого духу. Саме тому вона потребує доброї *підготовки*. Як єпископи нашої Церкви, ми відчуваємо особливу відповідальність за те, щоб подбати про належний процес підготування кандидатів до капеланського служіння у війську, забезпечуючи необхідні умови для духовного розпізнавання власного покликання, формуючи на єпархіальному рівні структури, які б могли володіти відповідними матеріалами та інформацією, необхідною для початку офіційного процесу інтеграції в офіційні структури.

...та щоб тривав ваш плід...

15. Становлення структур капеланського служіння в Силах оборони України збіглося з етапом повномасштабного вторгнення військ російського агресора на нашу землю. Як наслідок, інституції, що покликані реалізовувати положення Закону України «Про Службу військового капеланства», все ще перебувають у процесі формування. Тож військовим капеланам доводиться звершувати служіння в умовах, коли визначеним для задоволення духовно-релігійних потреб військовослужбовців інституціям бракує відповідних спроможностей на різних рівнях. Проте саме вони гарантують Церкві можливості плідної праці на теренах задоволення духовно-релігійних потреб військовослужбовців, закладаючи водночас партнерські основи ширшого спектру державно-церковних відносин, створюючи прецедент для інституційної організації душпастирського служіння.
16. Відповідного оформлення у сфері забезпечення ефективного служіння військових капеланів на сьогоднішньому етапі потребують не лише військові інституції, а й наші церковні структури. Хоча душпастирська опіка військовослужбовців має тривалу традицію в Українській Греко-Католицькій Церкві, що залишила для нас свідчення благодатного служіння ваших попередників на кожному з етапів становлення та розвитку української державності, виклики сьогодення спонукають нас до глибшої призадуми та пошуку відповідних рішень. Необхідність підтримки ваших пасторальних спроможностей, заходи постійної формації, регулярні реколекції та часи духовної віднови, створення можливостей для обміну досвідом і довірливого спілкування в колі співбратів капеланів, братня турбота за наявності медичних потреб повинні стати невід'ємними складовими вияву постійної опіки нашої Церкви у вашому служінні. Ми всі разом маємо подбати про порядок і структури постійного та ефективного *супроводу* наших душпастирів під час їхнього служіння на посадах військових капеланів. Щоб плід тривав, ваша місія потребує нашої спільної турботи.

... а й усе, про що б ви тільки попросили в Отця в Моє ім'я, дав вам

17. Увесь земний шлях Спасителя – взірєць повної довіри людини до Бога. Великий праведник українського народу митрополит Андрей Шептицький вважав таку довіру вирішальною в часи воєнного лихоліття: «Заховуйте супокій. В Божих руках наша доля; без Божої волі і волос з голови не спаде. В Бозі наша надія і наша сила. В огні сеї страшної війни виковується краща для нас доля» (Відозва до населення прикордонних сіл з приводу початку війни, Львів, 21 серпня 1914 р.). Навіть у найскрутніші миті, сповнені болючих випробувань, Ісус демонструє непорушну довіру до Отця, до якого постійно звертається в молитві. Прибитий цвяхами до хресного дерева Господь своїм останнім подихом довіряє цілого себе і саму місію відкуплення людства Його милосердній любові: «Отче, у Твої руки віддаю духа Мого!» (Лк. 24, 46).
18. Тієї ж довіри, що є виявом беззастережної синівської любові до Небесного Отця, не може забракнути й нашим душпастирям. Навіть у мирний час військова служба позначена великою кількістю стресів, що вимагають неабиякої психічної напруги. Самотужки людині годі впоратися з невизначеністю та різноманітними обмеженнями, а в контексті бойових дій число таких викликів ментальному здоров'ю людини безмірно зростає. Варто пам'ятати, що від вашого душевного стану безпосередньо залежить те, як ви зможете послужити своїм братам і сестрам, які очікують від вас духовної розради. Саме тому закликаємо вас до відповідальної турботи про своє душевне здоров'я, щоб наш військовий душпастир, «іншим звіщаючи свободу і подаючи її вірою совершенною, сам як раб гріха не став непричасним Твого [Божого] нескazanного чоловіколюб'я» (Молитва Чину Хрещення).
19. Ваше постійне перебування в сповненому викликів військовому середовищі поруч із тими, до кого вас покликав Господь, робить і вас вразливими до тих самих небезпек. Військовим капеланам часто загрожують не лише фізичні, але й душевні та моральні рани, яких зазнають українські воїни. Наполегливо просимо кожного з вас не легковажити загрозами ментальному та душевному здоров'ю: «Більше ніж щось інше пильнуй своє серце, бо з нього б'ють життя джерела» (Прип. 4, 23). Відчуття власної вразливості дозволяє вам краще відчувати біль тих, кому ви служите, але навіть у скрутних життєвих ситуаціях військової служби ваша довіра до Бога може стати прикладом для наслідування тим, хто перебуває поруч із вами. Турбота про власний дух дозволить не виснажитися в дорозі, не вигоріти передчасно. Тому просимо вас залишатися вірними молитовній дисципліні та духовним практикам, не занедбувати дару Божої благодаті, яким Господь щедро ділиться в Таїнствах Примирення та Євхаристії, підтримувати регулярний зв'язок із духівником.
20. Думати про розвиток місії – означає також відповідально ставитися до відновлення сил і особистого ресурсу наших душпастирів. Звертаємо увагу й Департаменту

військового капеланства та інших причетних структур нашої Церкви до створення можливостей для вчасної та регулярної *реабілітації* військових капеланів як під час, так і по завершенні терміну військової служби. Бути людиною – означає відчувати межі свого існування. Лише повна довіра до Бога дозволяє нам виглянути з окопів особистого болю в напрямку цілющого Господнього милосердя.

Ось що заповідаю вам: щоб ви любили один одного!

21. Дорогі наші військові душпастирі, звертаючись до вас зі словами вдячності та визнання плодів вашого відданого служіння, бажаємо привернути особливу увагу до найважливішої заповіді, яку Спаситель залишає учням напередодні своїх страстей і хресної смерті, що зрештою стануть основою нового і вічного життя. Закладаючи підвалини своєї Церкви, якої «пекельні ворота не подолають» (Мт. 16, 18), Господь заповідає своїм учням любити один одного. Ця заповідь набуває виняткового значення для нас з вами у контексті становлення та розвитку структур військового капеланства як на державному, так і на церковному рівні. Ми, військові душпастирі, учасники Христового священства, об'єднані довіреною нам місією, сьогодні спільно творимо нове братство пресвітерського чину.
22. Поклик Спасителя, який ви відчули у власному серці, до служіння духовним потребам українських воїнів, особливо в умовах повномасштабної збройної агресії проти українського народу, дає вам змогу стати не лише офіцерами українського війська, а й *братами по місії*. Ваше духовне братерство у Христі – найпевніший фундамент *структури* душпастирської опіки військовослужбовців, до організації якої прямує наша Церква. Єдність сердець, що гартується спільним бажанням відповісти на заклик Христовий, стає гучним голосом надії, який впевнено лунає крізь усі виклики теперішньої днини, крізь біль і плач мільйонів, крізь смутки і тривоги цілого покоління, даруючи зцілення людському серцю та нашій спільній історії. Пасторальний досвід, здобутий вами на полях цієї війни, стане скарбом для прийдешніх поколінь військових душпастирів. Сьогодні ви спільно долаєте бурхливі хвилі, в одному човні, але ніколи не самі: Господь завжди поруч!
23. Закликаємо вас і надалі плекати дух братерства і порозуміння, як сини однієї матері Церкви, в атмосфері дружби та братолюбства, доброю священничою родиною, вірно торувати спільний шлях до визначених Господом порогів. Об'єднані однією вірою і тією самою місією, ви зможете продовжити справу тих, хто вже пройшов перед вами – блаженного священномученика Омеляна Ковча та багатьох інших військових духівників, – і принести щедрі плоди, з яких скористають ті, кому доведеться служити в Церкві Христовій після вас. І один може бути в полі відважним воїном, але перемога – це завжди досягнення команди.
24. «Нарешті кріпиться в Господі та в могутності Його сили. Одягніться в повну зброю Божу, щоб ви могли дати відсіч хитрощам диявольським. Нам бо треба боротися не проти тіла й крові, а проти начал, проти властей, проти правителів цього світу темряви, проти духів злоби в піднебесних просторах. Ось чому ви мусите вдягнути

повну зброю Божу, щоб за лихої години ви могли дати опір і, перемагаючи все, міцно встоятися» (Еф. 6, 10–13).

«Благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай буде з вашим духом, брати! Амінь» (Гал. 6, 18).

Від імені Архиєрейського Синоду Єпископів
Української Греко-Католицької Церкви в Україні

† СВЯТОСЛАВ

Дано в Києві,
при Патріаршому соборі Воскресіння Христового,
у день Святого отця нашого Митрофана, патріарха Царгородського,
4 червня 2025 року Божого